

Цибульов П. М., Хмарський А. В.,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

УДК 347.78

**ПОРІВНЯННЯ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ
ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УНІВЕРСИТЕТАМИ**
**COMPARISON OF INNOVATIVE SYSTEMS FOR THE COMMERCIALIZATION OF
OBJECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS BY UNIVERSITIES**

Зроблено порівняння п'яти моделей інноваційних систем щодо їх придатності для комерціалізації результатів наукових досліджень університетами України.

***Ключові слова:** інноваційна система, комерціалізація, об'єкти права інтелектуальної власності.*

A comparison of five models of innovation systems was made regarding their suitability for commercialization of the results of scientific research by universities of Ukraine.

***Keywords:** innovation system, commercialization, objects of intellectual property rights.*

Зростання економік розвинутих країн забезпечується створенням нових знань та наступною їх трансформацією у товари чи послуги, що мають попит на ринку. В Україні переважна кількість нових знань створюється університетами. Проблема полягає в тому, що тільки незначна кількість знань, що за визначенням є об'єктами права інтелектуальної власності (ОПВ), використовується в економіці для виробництва товарів та надання послуг. Одна з причин цього – недосконала інноваційна система, що використовується в Україні для трансферу технологій.

Ціль дослідження – порівняння існуючих інноваційних систем на предмет можливості їх використання для підвищення ефективності комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності університетами.

Основна частина. На рисунку представлені п'ять моделей інноваційних систем. В розвинених країнах успішно реалізується запропонована Г.Іцковицем модель «потрійної спіралі» (1) [1]. Налагоджена співпраця за схемою «університет (У)-держава (Д)-бізнес (Б)» дає найкращий економічний ефект. Однак, в наслідок нормативної, фінансової та

організаційної зарегульованості інноваційної діяльності в Україні ця система

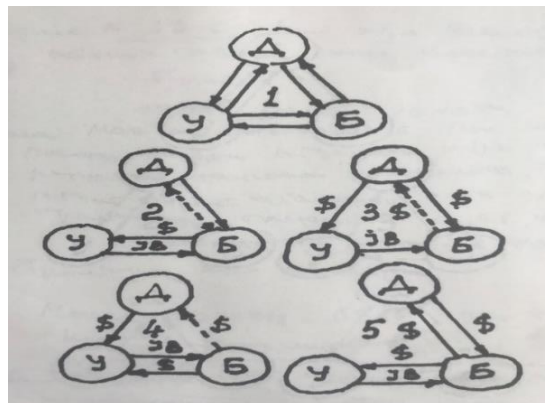
не працює. В США, поряд з системою

(1), використовується система (2),

у відповідності до якої держава виділяє

кошти бізнесу за умови, що бізнес

фінансує НДДКР університету, а на основі результатів НДДКР, отриманих ним від університету, бізнесом будуть створені інновації, а бізнес опосередковано через податки поверне гроші державі.

В країнах ЄС після 2014 р. розбудовується система (3), що заснована на ідеї державної закупівлі інновацій. За цією схемою держава фінансує як НДДКР, так і постановку на виробництво інноваційної продукції. Схема передбачає виконання НДДКР кількома університетами, або іншими науковими установами, на конкурсних засадах. Держава повертає гроші через податки від продажу інноваційної продукції, що вироблені бізнесом.

В Україні використовується модель (4), за якою держава (МОН, ДФДУ) фінансує виконання НДДКР університетом. Університет передає результати НДДКР (ОПВ) бізнесу на комерційній основі. Бізнес виробляє і продає інноваційну продукцію чи послуги на ринку. А держава повертає інвестовані в університет гроші через податки на реалізовану продукцію.

Недоліками цієї моделі є те, що МОН та НФДУ виділяють університетам кошти на виконання наукових досліджень та розробок без прив'язки до конкретного користувача результатами досліджень. Університет не має замовлень від бізнесу на виконання досліджень. Ефективність інноваційної діяльності університетів, на нашу думку, вимірюється кількістю

комерціалізованих результатів наукових досліджень (ОПВ), а не кількістю опублікованих наукових статей, монографій, захищених дисертацій тощо. У той же час, університет має жорсткі обмеження у використанні виділених на дослідження бюджетних грошей та надмірну зарегульованість процесу оцінки та передання результатів досліджень бізнесу. Етапи інноваційного процесу: фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, експериментальні розробки, а також постановка продукції на виробництво здійснюються без зв'язку між ними та фінансуються незалежно від виконання інших етапів.

Теоретично можлива схема (5), за якою бізнес бере кредит від банку і фінансує виконання НДДКР університетом. На основі результатів НДДКР бізнес виробляє і реалізує інноваційну продукцію на ринку та повертає запозичені гроші банку. Реалізація такої схеми пов'язана з великим ризиком. Але ця схема може бути придатною для стартапів, що засновані університетом на основі власних ОПВ. За цією схемою університет вносить в уставний капітал стартапу майнові права на створені ним ОПВ, стартап залучає інвестицію на організацію виробництва інноваційної продукції, реалізує її, а університет отримує свою частку від економічної діяльності стартапу.

Висновки:

1. Існуюча в Україні модель комерціалізації результатів наукових досліджень, що є об'єктами права інтелектуальної власності, не ефективна в наслідок надмірної правової, фінансової та організаційної зарегульованості і тому потребує удосконалення з орієнтацією на інноваційні моделі США та ЄС.

2. В умовах військового стану та для здійснення критично важливих проєктів, доцільно використати модель державаної закупівлі інновацій, що розроблена ЄС.

Список використаних джерел:

1. Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты-предприятия-государство. Инновации в действии: Монография / пер с англ. Под. ред. А.Ф.Уварова. – Томск, Том. Гос. Ун-т, [2010. - 237 с.]